

Bedömarutlåtande för utbildning vid Humanistiska fakulteten

18.5.2020

Utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Göteborgs universitet,
Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, LIR, 2020

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt [policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling](#) och med stöd i [vägledning för utbildningsutvärdering](#) utvärdera följande utbildningar vid den Humanistiska fakulteten: Litteraturvetenskap, Teaterstudier och Digital humaniora. Bedömargruppen har bestått av:

Elisabeth Jensen Haverling, studeranderepresentant (gruppens ordf), Lunds univ.
Mikael Askander, universitetslektor/docent, intermediala studier, Lunds univ.
Bibi Jonsson, professor, litteraturvetenskap, Lunds univ.

Inför platsbesöket lämnade både fakulteten och institutionen ett stort antal dokument till bedömargruppen, uppladdade digitalt i mappar i BOX. Den 11 november 2019 genomfördes ett förberedande möte där bedömargruppen mötte representanter från fakultets- och institutionsledning, bland andra vicedekan Pauli Kortteinen och Christer Ekholm, studierektor för litteraturvetenskap, teaterstudier och digital humaniora samt utbildningsledare Kaj Johansson och programkoordinator för Digital humaniora Christian Lenemark. Som förberedelse inför platsbesöket sammanstrålade bedömargruppen i Lund 28 januari 2020. Platsbesöket genomfördes den 3–4 februari 2020. Under två dagar gjordes åtta intervjuer enligt schema (program för platsbesök, se bilaga 1). Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag, intervjuer vid platsbesök och via mail och möten gemensamt utarbetat ett bedömarutlåtande. I en första preliminär version skickades det i slutet av april till institutionen. Därefter levererade institutionen feedback i form av önskemål om förtydliganden och kompletteringar. Denna feedback kom bedömargruppen tillhanda den 6 maj. Ett slutgiltigt bedömarutlåtande, den här föreliggande versionen, skickades efter ett avslutande möte (IRL), till institutionen den 12 maj för att därefter publiceras på webben. Den 18 maj genomförs ett avstämningsmöte på plats i Göteborg (eller online). Föreliggande utlåtande bör slutligen kompletteras med protokoll från mötesdiskussionerna den 18 maj.

Inledning

Generellt har vi upplevt ett mycket tillmötesgående sätt från LIR. Vi har fått mycket och relevant material samt kompletteringar i den mån vi efterfrågat sådana. Kvalitetssäkringen och kvalitetsutvecklingen har omfattat tre huvudområden vilka presenteras var för sig nedan. Dock gäller många resonemang sammantaget. Med utgångspunkt i dokumentationen (bland annat exempeluppsatser i litteraturvetenskap, och i Digital humaniora, från läsåret 2018-2019), samt i intervjuer (3—4 februari) med såväl undervisande/handledande personal, som med studenter, framstår för oss de faktiska studieresultaten uppfyllas. Vi har dessutom sökt fram ett par uppsatser på masternivå, i Digital humaniora (VT 2019) och Teaterstudier (HT 2018) (uppsatser.se). I fråga om Digital humaniora har vi också fått ta del av examinationsmaterial från den första studentkullen som slutfört sin utbildning i form av producerade uppsatser och rapporter, vilka synes uppfylla målen.

Digital humaniora

Generellt verkar utbildningen fungera bra i sitt sammanhang. Programmet är ungt och befinner sig fortfarande på många sätt i ett utvecklingsskede.

Genomströmning och faktiskt antal studenter tycks i våra ögon något problematisk, eftersom studentantalet är något begränsat (10–12 studenter per antagningsomgång har påbörjat utbildningen), och endast en studentgrupp har följt hela undervisningsförloppet till examen. Dock föranstaltar utbildningsansvariga att fler examinationer kommer att inkomma efter hand. Flera av de studerande har fått arbete efter kurstiden och arbetar med uppsatserna medan de förvärvsarbetar.

Studenterna tycks mycket nöjda med alltifrån lärarinsatser till blandningen av teori och praktik i de olika undervisningsmomenten.

I det följande lyfts utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer fram.

- att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål

Av intervjuer och de dokument som bedömargruppen har tagit del av tycks det vara så.

- att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Enligt bedömargruppen sker detta i hög grad.

- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Ja, så är det. Dagens digitala kommunikativa praktiker präglas ganska mycket av audiovisuellt medierad kultur, inom forskning, lärande och konstnärliga uttryck. Visuella såväl som språkliga dimensioner täcks in väl av utbildningen, medan audioaspekterna möjligen kunde lyftas in lite mer i olika undervisningsmoment och kurslitteratur, och då bemannas av/med lärare med sådana kompetenser.

Digitala humaniora fungerar som utbildning väl, både på djupet, med gediget ämneskompetenta lärare, och på bredden med tanke på den varierande mångfalden av kompetenser. Såväl vetenskapligt förankrade forskare, som bland annat konstnärligt och olika digitalt praktiskt orienterade professioner undervisar.

- att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Lärare på masterprogrammets olika kurser har relevant pedagogisk kompetens. Detta är lite svårare att avgöra i fallen med de externa lärarkrafter som anlitas.

- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Utbildningens innehåll och inriktning framträder som högst relevant för såväl samhället som för de studenter som har genomgått utbildningen.

I stora delar av den dokumentation som vi granskare har tagit del av betonas kulturarvsperspektiven som viktiga, och det måste medges att de är av hög relevans i ett samhälle och en tid som så tydligt präglas av digitalisering. Här skulle emellertid ett förtydligande, ett motiverande kunna efterfrågas. Varför betonas kulturarvsfrågor i dessa sammanhang? Hur hänger inriktningen mot kulturarv i olika former samman med just digitala humaniora som ämnesfält? Hur kommuniceras detta överblickbart till studenterna? Denna iakttagelse kan eventuellt bero på att det inte syns i nämnda dokumentation, men ändå ingår i utbildningens praxis.

- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

En för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö tycks föreligga. Under en period har det varit lite stökigt, i samband med om- och nybyggnation, men utbildningarna har genomförts väl ändå. De nya lokalerna ger också intryck av att uppfylla kriterierna för lärande- och studiemiljö på bästa sätt.

- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Viss utvärdering förekommer, och utveckling av kurser såväl som programmet i sin helhet har skett och sker löpande. Just kursutvärderingar i samband med genomgången kurs har dock en del brister, såväl vad gäller genomförandet som återkopplingen till studenterna. Vi föreslår en mer genomlyst process genom vilken kontinuerlig uppföljning sker. Vi föreställer oss att en enkel form av utvärdering av delkurs i nära anslutning till undervisningen, gärna såväl skriftligt på papper som muntlig, med uppföljning på samma sätt. Utvärdering av kurs om 15 hp föreslår vi också sker på papper och i nära anslutning till undervisningen eller möjligtvis examinationen (såvida det sker via studentnärvaro vid exempelvis salstenta). En sammanställd summering (givetvis utan eventuellt angivande av namn eller andra känsliga uppgifter) publiceras på webben, förslagsvis på Canvas. Det är viktigt att, vilket inte sker i nuläget, studenter som har genomgått en kurs/delkurs får ta del av kursutvärdering/kursrapport för kursen ifråga. Det är också så att studerande som påbörjar en kurs ska få kommunicerat till sig föregående kurs' utvärdering/rapport.

Sammanfattningsvis synes Digital humaniora fungera väl. Förslag till tänkbara insatser och sådant som kan utvecklas:

- Att tydliggöra kommunikationen av kursutvärderingar med avseende på studenter som har responderat, såväl som kommande studenter.
- Att stärka bemanningen, så att ett tydligt, kontinuerligt arbetande och inte allt för litet lärarlag formeras. Kanske genom att anställa eller på annat sätt knyta lärare (och forskare) till ämnet i sig. Ett närmare och mer utvecklat samarbete mellan Digital humaniora och CDH, Centrum för Digital Humaniora, verkar vara på väg, och det ser vi som mycket positivt.
- Att planera för och utveckla arbetet med att rekrytera fler studenter till programmet.
- Ett konstruktivt idéutbyte skulle kunna fås tillstånd, med ett eller flera liknande centra/institutioner på andra universitet i landet, exempelvis Digitala kulturer vid Lunds universitet.

Litteraturvetenskap

Generellt verkar utbildningen i litteraturvetenskap fungera bra i sitt sammanhang. Ämnet är väl etablerat och har en lång tradition på fakulteten. Trots det uppfattar vi att det finns en vilja att utvecklas i anpassning till samhällsutvecklingen. Så är relativt nytilkomna redaktionell praktik en rekommenderad studiegång som under nästkommande antagning kommer att ha blivit ett kandidatprogram.

Faktiskt antal studenter tycks något vikande. Söktrycket har minskat under de senaste åren och endast cirka hälften av studenterna går vidare från första terminen till den andra. Det innebär att det är stora grupper under grundkursen men avgjort mindre under nästföljande. Mellan fortsättningskursen och fördjupningskursen inträder en viss avtappning, om än inte lika stor. Med programformen för redaktionell praktik hoppas man locka fler studenter. En trend i tiden synes vara att studenter föredrar program framför enstaka kurser.

Studenterna tycks mycket nöjda med alltifrån lärarinsatser till blandningen av teori och praktik i de olika undervisningsmomenten.

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer:

Studentintervjuerna liksom material i dokumentationen stödde bedömargruppens uppfattning att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål och har uppnåtts. Studenterna intygade ivrigt att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum. Av kursplaner och kursguider (innehållande seminarieinstruktioner, examinationsfrågor och allmänna instruktioner till olika undervisningsformer) framgår att undervisningens innehåll och

form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet. Kursguiderna ger en god inblick i studenternas utbildningsförlopp och visar därmed progressionen i utbildningen. Dokument som beskriver regler för kompletteringar, examination och omexamination tydliggör regelverket och görs tillgängligt. En generell reflektion är att utbildningsplaner och kursplaner innehåller en del vaga formuleringar så som då utbildningsplanen för redaktionell praktik presenterar ett mål som består i "förmåga att självständigt utveckla, urskilja, formulera och lösa problem" utan att närmare bestämning vilka slags problem som åsyftas.

Antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll. Det råder ingen brist på lärarkapacitet i litteraturvetenskap. Förutom någon undervisande doktorand i slutfasen har samtliga lärare doktorsexamen i litteraturvetenskap och därmed aktuell och adekvat ämnesmässig kompetens. Flertalet lärare har också fullgjort högskolepedagogisk utbildning, om än de äldre generationerna i något mindre omfattning. Vi diskuterade med studierektor vad begreppet "ämnesdidaktisk kompetens" omfattade utöver högskolepedagogisk kompetens, men enades om att ämnesdidaktisk i sammanhanget får förstås som ämneskompetens och pedagogisk kompetens sammantaget. Med denna förståelse av begreppet uppfyller lärarna även sådan.

Vad gäller studenternas och samhällets behov av utbildningen menar vi att den framstår som relevant. Studenterna hade relativt goda föreställningar om sin anställningsbarhet efter studierna och var väl medvetna om den diversifiering som en humanistisk utbildning innebär. Genom utvecklandet av redaktionell praktik ges ytterligare möjligheter till anställningsbarhet.

Studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen. Vid intervjun med en studentkårsrepresentant från Göta Studentkårs humanistsektion redogjordes för en mängd organ där studenterna hade representation. Givetvis har studenterna plats i institutionsrådet på LIR. Enligt kompletterande uppgift vad gäller mötena 2019 var studeranderepresentanten enligt protokollen närvarande vid 4 av 6 möten. Studenterna har också en representant i det lokala miljörådet på institutionen. Svårigheten är enligt studentkårsrepresentanten att engagera studenter för uppdragen. Det är svårt att rekrytera representanter.

Efter en tids renovering har nu studenterna en tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö i Humanisten. Vissa teknikaliteter återstår vad gäller exempelvis eluttag, men det är en byggteknisk fråga och inte kopplat till utbildningen.

Kontinuerligt sker uppföljning och utveckling av utbildningen genom kursvärderingar. Resultatet blir tillgängligt för lärarna efter kursansvarigas sammanställning. Just i fråga om detta kriterium är bedömargruppen något kritisk. Digital utvärdering fungerar av allt att döma inte optimalt i praktiken. Studenterna erkänner vid intervjutillfällena att de inte alltid svarar på dessa. Däremot hörsammar de utvärderingar som genomförs i samband med undervisningen. Också återkopplingen till studenterna synes bristfällig. De får inte någon aktiv uppföljning av resultaten så som de har rätt till enligt regelverket.

Sammanfattningsvis synes litteraturvetenskap fungera väl. Förslag till förbättringar och sådant som kan utvecklas:

- Rutinerna för utvärdering: Utvärderingar i samband med genomgången kurs har brister, såväl vad gäller genomförandet som återkopplingen till studenterna. Vi föreslår en mer genomlyst process genom vilken kontinuerlig uppföljning sker. Vi föreställer oss att en enkel form av utvärdering av delkurs i nära anslutning till undervisningen, gärna såväl skriftligt på papper som muntlig, med uppföljning på samma sätt. Utvärdering av helkurs om 30 hp föreslår vi också ske på papper och i nära anslutning till undervisningen eller möjligtvis examinationen (såvida det sker via studentnärvaro vid exempelvis salstenta) på ett mer konsekvent vis än vad som nu är fallet. En sammanställd summering (givetvis utan eventuellt angivande av namn eller andra känsliga uppgifter) publiceras på webben, förslagsvis på Canvas.
- Kursupplägget: Ett mer omfattande förslag för utveckling rör en åtgärd som möjligtvis skulle kunna stävja det stora ”studenttappet” mellan första och andra terminen. Med en modell som vid Lunds universitet, i vilken studenterna ansöker till en grundutbildning om två terminer (om 60 hp), fullföljer studenterna i hög grad hela förloppet i grundutbildningen. Nackdelen med ett sådant system är givetvis att studenter som inte vill binda sig för två terminer inte ansöker. Fördelen är dock, förutom större mängd studenter på andra terminen, att studierna i litteraturhistoria kan fördelas på två terminer och varvas med kurser med mer praktiska moment. Intervjuerna med studenterna bekräftade att de upplever första terminen som ”korvstoppning” av historiska fakta om litteratur med fördjupning och ett mer varierat utbud och studietempo under andra terminen.

Teaterstudier

Generellt verkar utbildningen fungera bra i sitt sammanhang, om än den sedan några år är mycket begränsad i omfattning. För att kunna återta sin tidigare större storlek arbetar man på att utöka kontakterna med det omgivande kulturlivet i Göteborg. Främst eftersträvar man att utöka de praktiska momenten och praktik.

Genomströmning och faktiskt antal studenter tycks i våra ögon relativt god, om än undervisningsgrupperna är förhållandevis små.

Studenterna tycks mycket nöjda med alltifrån lärarinsatser till blandningen av teori och praktik i de olika undervisningsmomenten. Dock uttrycker studenterna i intervju att de praktiska momenten i någon mån saknar administrativ styrning. De teoretiska momenten fungerar enligt dem mycket bra.

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer:

Utifrån intervjuer med studenter och lärare (3–4 februari) och utifrån examensarbeten eller uppsatser från teaterstudier konstaterar bedömargruppen att utvärderingskriterierna vad gäller

de faktiska studieresultaten uppfylls. I fråga om övriga kriterier fungerar utbildningen i lika mån väl. Vad gäller att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet måste tilläggas den konstnärliga grunden. Det unika med teaterstudier är sammansmältningen mellan teori och praktik. På första terminen läser studenterna 22,5 hp teori och teaterhistoria och avslutar med en praktisk kurs, men lärarna – och studenterna – menar att även de teoretiska momenten förhåller sig till teaterns praktik. Teori och praktik är alltså inte separerade med vattentäta skott. Detta har viss betydelse i fråga om anställningsbarhet. Eftersom utbildningen har en anknytning till Göteborgs teaterliv finns en naturlig kontaktyta som kan möjliggöra framtida anställningar. Å andra sidan berättar studenter vid intervjun att avhopp ofta beror på en tvekan om anställningsbarhet.

I fråga om antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll är situationen annorlunda än inom litteraturvetenskap. Lärargruppen i teaterstudier är liten och stundtals måste lärare "lånas" från litteraturvetenskap. Även om de nuvarande lärarna har tillräcklig kompetens för att undervisa i teaterstudier är situationen presumtivt sårbar. Det råder också brist på lärarkapacitet i fråga om de praktiska momenten. Övriga kriterier vad gäller studentinflytande, miljö etcetera gäller som ovan. Samma brist på kontinuerlig uppföljning av utvärderingar gäller, om än grupperna är mindre och därmed kontakten mellan lärare och student närmare.

Sammanfattningsvis synes teaterstudier fungera väl utifrån sina förutsättningar. Förslag till förbättringar och sådant som kan utvecklas:

- Rutinerna för utvärdering: Utvärderingar i samband med genomgången kurs har brister, såväl vad gäller genomförandet som återkopplingen till studenterna, varför vi som i fallet litteraturvetenskap föreslår en mer genomlyst process genom vilken uppföljning sker. Detta gäller såväl teoretiska som praktiska moment.
- Stabiliteten i lärargruppen: Vi skulle också föreslå en mer kontinuerlig lärargrupp som knöts till utbildningen, om än vi är införstådda med att studentunderlaget är ringa i omfattning. I synnerhet gäller det de lärare som ansvarar för de praktiska momenten. Att rekrytera goda medarbetare från det lokala teaterlivet är A och O för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling.
- Samarbete med motsvarande teaterstudier exempelvis vid Lunds universitet. I samarbete mellan Lund och Malmö ges en kurs som omfattar teaterns praktik och teori och som liksom Göteborgsutbildningen innehåller såväl praktiska och teoretiska moment. Göteborg och Lund/Malmö ligger en tågresä om cirka två och en halv timme mellan varandra och är var för sig situerade i livliga teatermiljöer, vilket kunde befrukta varandra.

Summerat

Utöver de utvecklingsområden som angivits i förhållande till de olika huvudområdena separat gäller gemensamt:

- Aktiv rekrytering. Vi tror att alumn-verksamheten kan ha ett stort värde. I exempelvis teaterstudier har många i det aktiva teaterlivet varit studenter på teaterstudier och med redaktionell praktik kommer alumner att finnas på redaktioner och förlag i närområdet.
- Utökad studievägledning: Vi tror också att studievägledarna har en viktig funktion i att rekrytera men också att få studenterna att stanna kvar inom utbildningen. Genom redan existerande halvterminsinformation klargörs möjliga utbildningsvägar för anställningsbarhet. Denna verksamhet kunde med fördel utvecklas ytterligare.
- Utökad samverkan mellan huvudområdena: Samverkan mellan de tre ämnen vi kvalitetsgranskat kunde utvecklas ytterligare. Rekrytering mellan de olika utbildningarna kunde öka studentantalet.
- Utökad stöd till studentkåren i dess arbete med att hitta studentrepresentanter, exempelvis genom att stödja studentkåren i informationsarbete gentemot studenterna vid LIR.

För alla de utbildningar vid LIR som här har granskats och utvärderats kan sägas att de håller en önskvärt hög kvalitet.

Bilaga 1

Schema för platsbesök

Måndag 3/2

13.00 Digital humaniora: Studenter

13.45 Digital humaniora: Lärare + programkoordinator

14.45–15.00 Kaffepaus

15.00 Litteraturvetenskap: Studenter

16.00 Litteraturvetenskap: Lärare

Tisdag 4/2

9.00 Studentrepresentanter i olika styrelser och nämnder på LIR och från Göta Studentkårs humanistsektion

9.45 Teaterstudier: Studenter

10.45–11.00 Kaffepaus

11.00 Teaterstudier: Lärare

11.45 Studierektor + studievägledare